

Türkiye’de Muhasebe Eğitimi: Lisans Müfredatının İncelenmesi Ve Gelişmeler Kapsamında Değerlendirilmesi¹

Accounting Education In Turkey: Review Of Undergraduate Curriculum And Evaluation Within The Scope Of Developments

Büşra TOSUNOĞLU* Selim CENGİZ**

Makale Geliş Tarihi / Received :09.11.2020
Makale Kabul Tarihi / Accepted :07.12.2020

ÖZET

Muhasebe mesleğinin kalitesinin özellikle lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimine bağlılığı; muhasebe ders müfredatının ve ders içeriklerinin gözden geçirilerek uluslararası eğitim standartlarına uygun ve sektörel ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olmasını önemli hale getirmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan muhasebe eğitimi ve ders müfredatının içerikleri bakımından incelenmesidir. Bu doğrultuda, üniversitelerin web sayfaları aracılığıyla, ders müfredatı ve muhasebe derslerinin mevcut durumları incelenmiştir. Ayrıca, lisans düzeyinde verilen muhasebe dersleri, üniversiteler bazında içerik analizi yöntemi (tarama ve doküman analizi) kullanılarak benzer olan muhasebe dersleri gruplar bazında toplanarak her bir muhasebe dersi vakıf ve devlet üniversiteleri ile muhasebe derslerinin zorunlu, seçmeli, uygulamalı ve seçmeli olup olmadıkları kategorilerinde ortak bir içerik oluşturulmuştur. Son olarak, muhasebe eğitimi veren akademisyenler ve muhasebe meslek mensuplarıyla mülakatlar yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, devlet ve vakıf üniversitelerinde verilen muhasebe derslerinin nicelik olarak fazla olduğu, bu durumun nedeni ise aynı içeriğe sahip muhasebe derslerinin farklı isimlerle verilmesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan mülakatlar sonucunda akademisyenler ve meslek mensupları, muhasebe eğitimine yönelik sektörün ihtiyaçlarının dikkate alınması gerekliliğinden hareketle müfredatın gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kavramlar: *Muhasebe Ders Müfredatı, Eğitimi, İçerik Analizi*

ABSTRACT

Commitment to accounting education; The accounting course curriculum and course contents will be reviewed and made it important to be in line with international education standards and to be in the future. In this context, the purpose of the study of accounting education in the state and private universities in Turkey and is examined in terms of curriculum content. In this direction, the current status of the universities' web pages, course curricula and accounting courses were examined. In addition, undergraduate accounting courses and accounting courses with similar content analysis method (screening and examination) on the basis of universities were collected on a group basis, and a common content was created in the categories of compulsory, elective, applied and elective accounting courses with each accounting course foundation and state universities. Finally, interviews were held with accounting education professionals and accounting professionals. According to the results of the study, it was determined that the number of accounting courses given in state and foundation universities was high in quantity, and this was due to the fact that accounting courses with the same content were given with different names. In addition, in the interviews, academics and professionals expressed that the curriculum should be revised in line with the needs of the sector for accounting education.

Keywords: *Accounting Course Curriculum, Education, Content Analysis*

¹ Bu çalışma, 19-23 Nisan 2019 tarihlerinde düzenlenen XXXVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

* Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, busra.tosunoglu@gumushane.edu.tr, ORCID NO: 0000-0001-6292-2770

** Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F. Bankacılık ve Finans Bölümü, selimcengiz71@hotmail.com, ORCID NO: 0000-0002-2013-9590, 05413641986

GİRİŞ

Muhasebe bilgi sisteminin, işletmelerin faaliyetlerini raporlama gibi önemli bir yere sahip olmakla birlikte sosyal bir yapıyı da içinde barındıran bir bilgi sistemidir. Günümüz koşullarında sosyal yapının ve işletme beklentilerinin değişmesiyle muhasebe ve muhasebecilik mesleğinde değişim kaçınılmaz olmuştur. Değişen koşullarla birlikte işletmeler, muhasebe mesleğini icra edecek kişilerden yeni oluşan durumlara uygun bilgi ve beceriye sahip olmalarını beklemektedirler. Bilgi ve becerinin yanında bireyin sürekli kendini geliştirmesini, etik davranışlar sergilemesini de beklentiler içinde bulundurmaktadır. Bütün bu beklentilerin karşılanması nitelikli ve kaliteli mesleki eğitimle mümkündür (Yılmaz, 2019: 1). Muhasebe eğitiminin genel amacı; muhasebe alanında eğitim alan öğrencilerin, sektör ve işletmeler hakkında bilgi sahibi olmaları ve gelecekte kararlar alabilmeleri için, muhasebe bilgilerinin sınırlarını belirleme, sınıflandırma, karşılaştırma yapma, uygulamaya geçirme, yorumlama ve bunlardan yararlanmasıdır. Ayrıca söz konusu bilgilerin gerçek hayatta kullanılabilmesi için eğitim alan öğrencilerin teknik becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Yardımcıoğlu ve Büyüksalvarcı, 2013: 174). Muhasebe eğitiminde beklenen hedeflere ulaşılabilmesi için, öğrencilere muhasebe bilgisinin hem teorik hem de uygulama şeklinde verilmesi ve öğrencilerin muhasebe bilgileri ile aydınlatılması gerekmektedir. Bu kapsamda, muhasebe eğitiminin en temel amacı, öğrencilere mali nitelikteki bilgilerin dürüst ve doğru bir şekilde kullanmasını öğretmek ve bu bilgileri uygulamalarla desteklemektir. Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği için gerekli olan bilgiyi vermeyi amaçlayan özel bir eğitim alanı olmakla birlikte kültürel, etik ve belirli eğitim stratejileriyle ders konuları ile toplumsal sorumluluk bakımından önemli bir görevi yerine getirmektedir. Muhasebe eğitimi, farklı eğitim kurumlarının değişik bölümlerinde verilmekte ise de, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin önemi daha fazladır (Orhan ve Tazegül, 2013: 17).

Muhasebe eğitimi; finansal tabloların kullanıcıları arasında, yöneticilerden çalışanlara, küçük şirketlerden büyük şirketlere, müşterilerden satıcılara, araştırmacılardan kamuoyuna kadar herkes tarafından kullanılmaktadır. Bu nedenle muhasebe eğitimi yalnızca finansal tabloları oluşturanlar için değil, bu tablolardan yararlanacak taraflar için de gereklidir (Aydın, 2007: 18). Eğitim ve muhasebenin sürekli kendini yenileyen bir süreci ifade etmesinden dolayı, muhasebe eğitimi sürecinin sürekli gözden geçirilmesi gerekmektedir. Gerek finansal, gerek sosyal, gerekse de teknolojik ya da siyasal olsun muhasebe eğitimi sürekli gözden geçirilmelidir. Söz konusu muhasebe eğitiminin modern gelişmelerden geri kalması, muhasebe meslek mensuplarının yapacakları işin başkaları tarafından yapılması problemini ortaya çıkarmaktadır (Tokay ve diğerleri, 2011: 9-10).

Bu çalışmada, devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmekte olan muhasebe derslerinin içerikleri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerindeki lisans seviyesinde muhasebe eğitimi veren fakülteler oluşturmaktadır. Çalışmada içerik analizi yöntemi (tarama ve doküman analizi yöntemi) kullanılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle müfredatlarında muhasebe dersleri bulunan fakülteler belirlenmiştir. Daha sonra ise verilen derslerin yılları, zorunlu ve seçmeli olup olmadığı ile teorik olup olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın uygulama bölümünde, muhasebe eğitimi veren ve muhasebe mesleğini icra eden muhasebe meslek mensuplarıyla mülakatlar yapılmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Öncelikle muhasebe eğitimiyle ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Daha sonra

muhasabe eğitimiyle ilgili daha önce yapılmış çalışmalar literatür bölümünde özetlenmiştir. Son olarak ise, araştırmanın metodolojisine yer verilerek, çalışmanın sonucunda tespit edilen bulgular ve değerlendirmeler özetlenmiştir.

1. TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Muhasebe, toplumun tüm kesiminde önemli bir yeri olan mesleki bir alandır. Günümüzde, muhasebe kaynaklı bilgiye ve gerekli muhasebe bilgisine sahip personele ihtiyaç olup, artmaya devam etmektedir. Bu kapsamda muhasebe, toplumda meydana gelen değişikliklere uyum sağlamalı ve ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamalıdır (Kalmış ve Yılmaz, 2004: 3). Bu nedenle işletmelerin ihtiyaç duydukları bilgileri tarafsız olarak sağlaması ve kişinin kendi üstüne düşen görevleri yerine getirebilmesi muhasebe alanında iyi bir eğitim almış personelle sağlanacaktır (Süer, 2007: 17). Muhasebe tarafından üretilen bilgiyi kullanan çevreler; ortaklar, müşteriler, yöneticiler, çalışanlar, araştırmacılar, sendikalar, satıcılar, bankalar gibi finansal kurumlar, sosyal güvenlik ve diğer kamu kurumlar gibi aktörlerden meydana gelmektedir. Muhasebeye yönelik talep veya gereksinim geniş bir alana yayıldığı için muhasebe bilgisinin ve eğitiminin, toplumun ihtiyacına uygun, güvenilir, çağdaş ve meslek etiğine uygun olması gerekmektedir (Soylu, 2014: 11).

Muhasebe eğitimi; işletmenin alacağı kararlarda etkili olan bilgilerin belirlenmesi, toplanması, ölçülmesi, kaydedilmesi, güvenilirliğinin denetlenmesi, raporlanması ve söz konusu bilgilerin karar alma süreçlerinde etkili bir şekilde kullanılacağı konusunda eğitim alan öğrencilerin geliştirilmesi ve ilgili bilgilerin uygulamada kullanılması konusunda öğrencilerin bilgi, yetenek ve deneyim konusunda geliştirilmesi sürecidir (Şengel, 2011: 171). Diğer bir tanıma göre ise muhasebe eğitimi, işletmelerin gelecekte verecekleri kararlarda faydalı olacak bilgilerin tespiti, sağlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi, kayıt altına alınması, güvenilirliğinin kontrol edilmesi, anlaşılabilir bir raporlamanın sağlanması, kontrol edilmesi ve sağlanan bilgilerin incelenmesi sonucunda sağlanan bulguların alınacak kararlarda kullanılması konusunda öğrencilerin bilgilendirilerek, sahip oldukları bilgileri kullanabilmeleri için yeteneklerini ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi olarak tanımlanabilir (Gökçen, 2007: 43). Muhasebe eğitiminin amacı, muhasebenin temel kavramlarını ve ilkelerini muhasebe dersi alan öğrencilere aktararak; öğrencilerin muhasebe bilgisi üretmesini, ölçmesini ve bu bilgileri analiz etmesini sağlamaktır. Muhasebe tarafından meydana gelen finansal bilginin karar almada kullanılabilmesi için, bilgilerin belirli bir sistematik dâhilinde toplanması ve raporlanması gerekmektedir. Bu kapsamda muhasebe eğitiminde, öğrencilere muhasebe sisteminin veya kayıtlama ve raporlamanın açıklanarak, muhasebe ilke ve kavramlarının kayıt ve raporlama sürecindeki önemi anlatılmalıdır (Zaif, 2004: 4). Muhasebe eğitiminin diğer bir amacı ise, muhasebe eğitimi alan öğrencilere işletme için fayda sağlayacak bilgilerin toplanması, sınıflandırılması, kaydedilmesi, kaydedilen bilgilerin güvenilirliğinin ve doğruluğunun denetlenmesi, finansal raporlar şeklinde oluşturulması, raporların tarafsız bir şekilde yorumlanarak karar almada kullanılması ve bu kararların hayata geçirilmesinde öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesidir (Süer, 2007: 18).

Ülkemizde verilmekte olan muhasebe eğitimi, örgün ve yaygın olmak üzere eğitim veren kurumlar aracılığıyla yerine getirilmektedir. Örgün olarak verilen muhasebe eğitimleri, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları tarafından sağlanırken, yaygın olarak verilen eğitim ise genellikle,

muhasabe meslek örgütleri ve kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir. Muhasebe eğitimi gerçek anlamda orta öğretim seviyesinde başlamaktadır. Bu aşamada öğrencilerin muhasabeye karşı tercihleri ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin muhasabe eğitimindeki beklentisi ve amacı, ortaöğretim sonrası dönemlerde veya tercih süreçlerinde şekillenmektedir. Öğrenciler, iş hayatına başladıktan sonra çalışma şartlarına göre geleceğini yönlendirir ya da iş ve hayat şartlarına göre muhasabe eğitimini lisans ve lisansüstü seviyesine kadar sürdürebilir. Bu kapsamda ülkemizde muhasabe eğitimi verilen ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde örgün ve yaygın eğitim kurumları şunlardır (Soylu, 2014: 12);

- Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri,
- Çok Programlı liseler,
- Halk Eğitim Kurumları,
- Mesleki Eğitim Kurumları,
- Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları,
- Mesleki Açık Öğretim Liseleri,

Yükseköğretim kurumlarından ise;

- Ön lisans düzeyinde meslek yüksekokulları (devlet ve vakıf üniversitelerinde),
- Lisans düzeyinde belirli fakülteler (devlet ve vakıf üniversitelerinde)
- Lisansüstü düzeyde yüksek lisans ve doktora seviyesinde yürütülmektedir.

Ayrıca eğitim seviyeleri bakımından muhasabe eğitiminin amaçları Tablo 1’de belirtilmektedir (Çaldağ vd., 2004: 111):

Tablo 1: Muhasebe Eğitiminin Amaçları

Seviyeler	Genel Amaçlar	Özel Amaçlar
Ortaöğretim	Sektörün gereksinimleri ve bilimsel ve teknolojik ilerlemeler istikametinde, gerek duyulan mesleki becerileri edinmiş kalifiye meslek elemanı yetiştirmektir.	Öğrencilere muhasabe temel, bilgi ve becerilerini, edindirmek, dalın gerektirdiği işleri yerine getirebilmelerini sağlamak ve özel mesleki yeterlikleri edindirmek.”
Lisans	Öğrencilerin konularla ilgili genel bilgi edinmelerine yardımcı olmaktır.	Öğrencilere, iş yaşamındaki muhasabeye ilişkin verileri kolayca ve doğru bir şekilde anlayabilecekleri teorik, teknik ve bilimsel mesleki eğitimi sağlamak.

Yüksek Lisans	Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere sahip oldukları muhasebe konularıyla ilgili daha fazla bilgilerin verilerek uzman duruma gelmelerini sağlamaktır.	Öğrencileri muhasebe sahasında bilimsel araştırma yapmaya yönlendirmek, bu husustaki yaratıcılıklarını artıracak formasyonu tahsis etmektir.
Doktora	Muhasebeyle ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olan öğrencilerin hem teorik hem de uygulamaya yönelik ileri seviyede bilgi edinmesi ve uygulamada kullanma imkanı sağlamaktır.	Muhasebe yazınına, muhasebe alanında güncel ve spesifik konularında ve akademik bilimsel analiz teknikler kullanarak akademik çalışmalar kazandırmaktır.

Yukarıdaki açıklamalar kapsamında muhasebe eğitiminin amaçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Uyar ve Yelgen, 2012: 331-332):

- Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, kavramları ve standartlar kapsamında kayıt sisteminin meydana getirilmesi,
- İşletmelerin istenilen amaçlarına ulaşılması için bireylerin eğitilmesi,
- Muhasebe alanında bilgi ve yeteneklerin artırılarak kalitenin yükseltilmesi,
- Teknolojide yaşanan gelişmelerin muhasebe alanına yansıtılması,
- Hataların minimuma indirilerek verimliliğin artırılmasıdır.

Öte yandan muhasebe eğitimi ile ilgili hem ulusal, hem de uluslararası alanda “Muhasebe eğitimi nasıl ve hangi şekilde yapılmalıdır?” sorusuna her zaman cevap aranmıştır. Diğer bir ifadeyle, muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe konularının, nasıl ne zaman ve hangi şekilde öğretileceği konusu kesin bir sınırı çizilememiştir. Ayrıca bilimsel gelişmeler ve değişimden etkilenen muhasebe ve muhasebe eğitimi de söz konusu her dönemde tartışılmıştır. Muhasebe eğitiminde en önemli tartışmana konularından birisi, verilmekte olan muhasebe eğitiminin belirli sınırlar içinde veya sınıfta mı yoksa mesleki staj veya uygulamalı eğitim döneminde mi verileceğidir. Muhasebe eğitiminde birtakım konuların okul sürecinde, birtakım konuların ise meslek içi eğitim sürecinde kazandırılması gerekli olduğu da bu kapsamda ifade edilmektedir. Muhasebe eğitiminin nasıl öğretileceği konusu ise öğretim yöntemleri, eğitimde verilen muhasebe dersleri, ders içerikleri, ders verme biçimi, derse ilişkin materyaller, eğitim kurumunun bulunduğu ortam ve teknik donanımı, ders gören öğrenciler ve dersleri sunan öğretici personele ilişkin özelliklerdir (Daştan, 2008: 35).

Türkiye’de ilk ve dar kapsamlı olarak muhasebe eğitimi 1868 yılında açılan “*Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane*” adındaki eğitim kurumunda başladığı söylenebilir. Daha ileri muhasebe eğitimi ise 1883 yılında açılan “*Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi’nde*” başlamıştır (Özdoğan, 1978: 13). Muhasebe eğitimi konusunda Cumhuriyet dönemi incelendiğinde belli başlı bazı üniversitelerde eğitim vermeye başlandığı, 1960 yılından itibaren söz konusu üniversitelerin sayısında artış

olduğu söylenebilir (Beyazıtı, 2000: 39). Günümüzde muhasebe eğitimi genel olarak incelendiğinde farklı eğitim seviyelerinde ve bölümlerde (orta öğretimde lise ve yükseköğretimde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) muhasebe eğitimi verilmektedir. Ancak üniversitelerin İİBF'deki bölümlerinde ve diğer benzer bölümlerde daha fazla muhasebe eğitimi verilmektedir. Ayrıca mesleki örgütler (TÜRMOB'a bağlı TESMER gibi) veya kuruluşlar tarafından muhasebe eğitimi verilmektedir (Tekşen vd., 2010: 103). Söz konusu mesleki örgütler tarafından verilen muhasebe eğitimlerinin temel amacı, muhasebe mesleğine hazırlık ve sürekli eğitimi geliştirmektir. Bu eğitimler son yıllarda çok faydalı ve etkili bir seviyeye gelmiştir (Şengel, 2010: 81).

Ülkemizde lisans düzeyinde muhasebe eğitimi, devlet ve vakıf üniversitelerinin özellikle yoğun olarak İİBF'lerde yürütülmektedir. Bu bölümlerde muhasebe eğitimi genellikle dört yıllık sürede verilmektedir. Özellikle işletme bölümünde eğitim gören öğrenciler muhasebe eğitimini dört yıllık dönemde tamamlamaktadır (Demir, 2019: 24). Fakülte ve dört yıllık yüksekokullarda verilen muhasebe eğitimi benzer olmamakla birlikte; lisans bölümünün ilk yıllarında, öğrencilere temel finans, vergi, işletme, iktisat, istatistik, matematik ve uygulamalı bilgisayarla ilgili dersler verilmektedir. Ayrıca programlarda, muhasebe ve finans derslerinin sayısı artmaktadır. Bununla birlikte, üçüncü yılın sonunda öğrencilerin, muhasebe ve finans konusunda uygulamada deneyim kazanmaları veya sağlamaları için, beceri eğitimi veya uygulamalı eğitim almaları sağlanmaktadır (Süer, 2007: 29-30). Ancak burada ifade edilmesi gereken en önemli konu, teorik olarak muhasebe eğitimi alan öğrencilerin uygulama veya pratikte eksik kalmalarıdır. Bu nedenle muhasebe eğitimi alan öğrencilerin uygulama veya pratikte güçlük yaşamamaları için müfredat da etkili bir şekilde uygulamalı veya bilgisayarlı muhasebe derslerinin sayısı artmalıdır. Çünkü muhasebe eğitimini sadece teorik olarak alan öğrenciler daha sonra iş hayatında birçok sıkıntıyla karşı karşıya gelmektedirler. Burada önemli olan konu ise, birbirini tekrarlayan veya sıkıcı dersler yerine, daha çok öğrencilerin gelecekteki iş hayatında karşılaşacakları konuları kapsayan ders programları olmalıdır. Bu nedenle, bilgi teknolojilerini temel alan yeni ders araçlarını kullanılması muhasebe eğitiminin kalitesini arttıracaktır. Ayrıca muhasebe eğitimi; zorunlu ve seçmeli olacak şekilde teorik ve uygulamalı muhasebe bilgisi, entelektüel beceri ve sosyal sorumluluk, mesleki etik konusunda yetenek ve bilgi sağlamaktadır. Muhasebe, finans ve bunlara ilişkin konuların zorunlu teknik temeli olarak kabul edilmesi, aşağıda maddeler şeklinde sıralanmıştır (Durak, 2009: 45-46):

- Muhasebe mesleklerinin ve muhasebenin tarihsel gelişimi,
- Bilgi kullanıcıları için kurumsal faaliyetler ve finansal raporların kapsamı
- Ulusal muhasebe kanunları ve mevzuatları,
- Uluslararası denetim, muhasebe ve finansal raporlama standartları,
- Muhasebenin temel ilke ve kuralları,
- Bütçe, planlama, kalite, kontrol, performans yönetimi gibi konularda yönetim muhasebesi,
- İşletme varlıklarının güvenilirliğini sağlayan unsurlar, teknikler ve denetim aşamaları,
- Vergisel konularla ilgili kamu maliyesiyle ilgili ilke ve kurallar,

- Menkul kıymetler, şirketler, ticaret, borçlar hukuku gibi hukuki konular,
- Finansal sistem ve araçlar, mali tabloların analizi, sermaye piyasası gibi konular,
- Muhasebe meslek mensuplarının görevleri ve etik değerler.

2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE KALİTE VE BEKLENTİLER

Muhasebe eğitimi, muhasebe meslek mensuplarının faaliyet göstermekte olduğu çevresel koşulları izleyebilme, sorunları tespit etme ve bu sorunları çözebilme becerilerinin geliştirilmesi bakımından önemlidir. Muhasebe eğitimi, muhasebenin etkileşim halinde olduğu diğer konularla da (yönetim, hukuk, istatistik, finans, pazarlama, vergi, işletme, üretim) geliştirilmelidir. Bu kapsamda muhasebe eğitimi, muhasebe eğitimi alan öğrencilere gerekli yeteneklerin sağlanması, bunların uygulamaya geçirilmesi ve sürdürülmesi bakımından önemlidir. Mesleki bir eğitim olan muhasebe eğitiminden, eğitim alan öğrencilerin mesleki bilgi ve deneyim için gerekli olan teorik ve uygulamalı muhasebe eğitiminin verilmesi beklenmektedir. Ancak, söz konusu önemin sağlanması için muhasebe eğitiminin kalitesinin sağlanması gerekmektedir (Aydın, 2007: 23). Söz konusu mesleki bilgi ve deneyim, muhasebe eğitimi veren çeşitli seviyelerdeki eğitim kurumlarında bulunan ders müfredatları sayesinde öğrencilere aktarılmaktadır. Muhasebe mesleğinin gelişimi ve hedeflerine ulaşmak için bulunması gereken kriterler, ulusal ve uluslararası çeşitli eğitim standartlarında belirlenmiştir. Muhasebe eğitiminin kalitesini ölçmek veya değerlendirmek için eğitim kurumlarında verilen ders müfredatlarının, söz konusu standartlara sahip olup olmadığı değerlendirilmelidir (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117).

Muhasebe eğitimi, sadece muhasebe alanıyla ilgili mesleki bilgi vermekle yetinmez, bunun yanında söz konusu mesleki bilgilerin nasıl veya hangi şekilde kullanılacağıyla da ilgili rehberlik yapmaktadır. Verilen muhasebe eğitiminin kalitesi, muhasebe mesleğinin geleceğini ve imajı içinde önemlidir. Bu kapsamda, muhasebe mesleğinin geleceği açısından verilen muhasebe eğitimin kalitesi önemlidir. Ancak muhasebe eğitiminde beklenen kalitenin sağlanması için; muhasebe eğitimini etkileyen faktörlerin gerçekçi bir şekilde belirlenmesi, öğretim becerilerin ve tekniklerin kalitesinin ölçülebilmesine bağlıdır. Bu kapsamda muhasebe eğitimini etkileyen faktörler şu şekilde özetlenebilir (Karasioğlu ve Duman, 2011: 169).

- İktisadi ve ekonomik durum ve gelişmeler,
- Bilimsel ve teknolojik faktörler,
- Mevcut yönetim felsefesi,
- Öğretim Elemanlarının durumu,
- Öğrenci ve diğer faktörler.

Üniversiteler muhasebe “eğitimi verirken eğitimin kalitesini arttırırken, bir taraftan piyasaya uygunluğunu sağlarken diğer taraftan işletmelerin çalışanlarından beklentilerini de göz önünde

bulundurmalıdır (Yıldız ve Durak, 2011: 38).” “Üniversiteler genellikle muhasebe eğitiminin verilmesinde üç kritere ayrı önem vermektedir. Bu kriterlerden birincisi öğretim elemanının yeterli akademik bilgiye sahip olup olmadığının değerlendirilmesidir. İkinci kriter, eğitimde uygun materyallerin olup olmadığının tespitidir. Önem verilen en son kriter ise öğrencilerin mesleki olarak muhasebeye ilişkin ilgi duymasını sağlamaya çalışmaktır (Karasioğlu ve Duman, 2011: 170).” “Muhasebede eğitim programlarının hazırlanmasında muhasebenin temel ilkeleri dikkate alınarak hareket edilmelidir. Buna göre muhasebe eğitimi alacak öğrencilerin öncelikle meslek ahlakını öğrenmeleri, bu ahlaki değerleri davranış olarak sergilemeleri, olay ve sonuçlar arasında ilişki kurabilmeleri sağlanmalıdır. Öğrencilere yasal düzenlemeler çerçevesinde muhasebe kayıtlarının nasıl yapılacağı öğretilmeden önce muhasebe sürecini benimsetmek kavrama açısından yararlı olacaktır.” “Öğrenciler muhasebe sürecini kavradıklarında muhasebede bir bakış açısı geliştireceklerdir. Böylece öğrenciler muhasebe bilgi sistemindeki olaylar ve sonuçlar arasında bağlar kurarak kolaylıkla yorum yapabileceklerdir (Durak, 2009: 43).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebe eğitimine yönelik yapılan çalışmalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Muhasebe Eğitiminde Müfredata Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yazar/lar (Yıl)	Yöntemi	Amaç ve Kapsam	Sonuç
“Zaif ve Ayanoğlu (2007)”	“Frekans (Sayı) İle Yüzdellik Dağılım”	Çalışmanın amacı, işletme bölümlerinde verilmekte olan muhasebe derslerinin durumu ve yeterliliğinin tespitidir. Çalışmanın kapsamını, ülkemizdeki devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden İİBF’lerde ve işletme fakültelerinde yer alan işletme bölümlerinin ders programları ve muhasebe dersleri oluşturmuştur.	Çalışma sonucunda, söz konusu eğitim kurumlarında muhasebe derslerinin, işletme bölümlerinde verilen toplam derslerin %14’ünü oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda muhasebe derslerinin sayı bakımından, mesleki hayatta ve muhasebe eğitimi standartları kapsamında değerlendirildiğinde yetersiz olduğu belirlenmiştir.
“Subaşı ve Demir (2009)”	“Frekans (Sayı) İle Yüzdellik Dağılım”	Çalışmanın amacı, lisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin ve eğitiminin mevcut durumunu analiz etmektir. Bu bağlamda çalışmada, ülkemizdeki devlet ve vakıf üniversitelerinin ilgili fakültelerinin işletme bölümlerinde verilen muhasebe eğitiminin ve muhasebe derslerinin mevcut durumu değerlendirilmiştir.	Çalışma sonucunda, söz konusu üniversitelerde işletme bölümlerinin %89’unda İİBF’ler bünyesinde faaliyet gösterdiği ve ilgili fakültelerde (75 adet) farklı isimlerde toplam 170 tane muhasebe dersinin olduğu tespit edilmiştir. Devlet ve vakıf üniversiteleri karşılaştırıldığında, devlet üniversitelerinde zorunlu muhasebe derslerinin sayısı ortalama 11 iken, vakıf üniversitelerinde 6 olduğu belirlenmiştir.

<p>“Pehlivan ve Dursun (2012)”</p>	<p>“Anket Yöntemi (ANOVA) Analizi Ve Frekans İle Yüzdellik Dağılımı”</p>	<p>Çalışmada, çeşitli üniversitelerde muhasebe ve finansman alanında çalışan öğretim elemanlarının adli muhasebe eğitimine yönelik bilgileri ve farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın kapsamını, ülkemizde bulunan devlet ve vakıf olmak üzere toplam 51 üniversitede görev yapan 480 öğretim elemanı oluşturmuştur.</p>	<p>Çalışmanın sonucunda, söz konusu öğretim elemanlarının %63’nün üniversitelerinde verilmekte olan muhasebe derslerinin yeterli düzeyde olduğunu ve muhasebe dersleriyle ilgili müfredatlarında değişiklik yapılmasının gerekli olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanlarının, adli muhasebe alanındaki bilgilerinin muhasebe denetimi dersi verip vermedikleriyle ilgili olduğu da belirlenmiştir.</p>
<p>“Terzi vd. (2013)”</p>	<p>“Frekans (Sayı) İle Yüzdellik Dağılımı”</p>	<p>Çalışmada, Bologna düzenlemesinin dikkate alınarak işletme bölümlerinde oluşturulan derslerin ve bu kapsamda söz konusu düzenlemenin muhasebe eğitimi ve kalitesi üzerine etkileri araştırılmıştır. Çalışmanın kapsamını, 103 tane devlet ve 65 tane vakıf olmak üzere toplam 168 üniversitenin bünyesinde bulunan İİBF ve İşletme Fakültelerinin işletme bölümleri oluşturmuştur.</p>	<p>Çalışmanın sonucunda, muhasebe eğitimi konusunda devlet ve vakıf üniversiteleri karşılaştırıldığında, devlet üniversitelerinde muhasebe derslerinin ve eğitiminin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe derslerinde ise daha çok; genel (finansal), yönetim, maliyet muhasebesi ile dönem sonu muhasebe işlemleri (envanter ve bilanço) ve mali tablolar analizi derslerinin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.</p>
<p>“Gökçen vd. (2015)”</p>	<p>“İçerik Analizi”</p>	<p>Çalışmanın amacı, ülkemizdeki devlet üniversitelerinde bulunan lisans düzeyinde verilen eğitimlerde muhasebe standartlarıyla ilgili derslerin durumunu ve söz konusu dersler içeriklerinin muhasebe standartları kapsamında incelemektir. Çalışmanın kapsamını, devlet üniversitelerinin bünyesinde bulunan İİBF ve benzeri fakültelerdeki işletme bölümleri oluşturmuştur.</p>	<p>Çalışmada, ilgili üniversitelerin lisans seviyesindeki müfredatları incelendiğinde 46 tane işletme bölümünde muhasebe standartlarına yönelik ders mevcut iken, 62’sinde muhasebe standartlarına yönelik dersin olmadığı tespit edilmiştir. Ders müfredatları incelendiğinde, muhasebe standartlarıyla ilgili 46 tane seçmeli ve 8 zorunlu dersin olduğu belirlenmiştir.</p>
<p>“Karaca vd. (2016)”</p>	<p>“İçerik Analizi”</p>	<p>Çalışmanın amacı, ülkemizdeki devlet üniversitelerinde bulunan lisans düzeyinde verilen eğitimlerde muhasebe standartlarıyla ilgili derslerin bulunup bulunmadığı, zorunlu veya seçmeli olup olmadıkları ve söz konusu derslerin içerik olarak nasıl oluşturulduklarını araştırmaktır. Çalışmanın kapsamını, devlet ve vakıf olmak üzere 190 üniversitenin (114’ü devlet, 76’sı vakıf) lisans düzeyinde muhasebe eğitimi verilen işletme bölümleri oluşturmuştur.</p>	<p>Çalışmada, ilgili üniversitelerin lisans seviyesindeki müfredatları incelendiğinde, muhasebe standartlarına yönelik derslerin genellikle seçmeli ders olarak verildiği, zorunlu derslerin sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca muhasebe standartlarının eğitimi konusunda bütün üniversitelerin ortak bir ders müfredatının ve eğitiminin olması gerektiği belirlenmiştir.</p>

“Can ve Demirci (2016)”	“İçerik Analizi”	Çalışmada, Sakarya Üniversitesi bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetine devam eden belirli fakültelerde ve lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları’na uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmanın kapsamını, ilgili üniversiteye bağlı ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi verilen; işletme, hukuk ve siyasal bilgiler fakültelerinin çeşitli bölümleri oluşturmuştur.	Çalışmanın sonucunda, söz konusu üniversitenin ilgili bölümlerinde, ileri düzeyde muhasebe mesleğini yapabilmek için gerekli olan muhasebe derslerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hukuk fakültesinde muhasebe eğitimiyle ilgili bir dersin müfredatta olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları’na uygun olmadığı, ilgili standartlar kapsamında en uygun eğitimin işletme bölümünün olduğu belirlenmiştir.
“Kara vd. (2016)”	“Anket Yöntemi (Faktör Analizi Ve Frekans İle)”	Çalışmada, muhasebe eğitiminin verildiği işletme bölümünde okuyan öğrencilerin muhasebe ve finansal raporlama standartları konusunda bilgi ve farkındalıkları incelenmiştir. Çalışmanın kapsamını, Balıkesir Üniversitesinin bünyesinde bulunan İ.İ.B.F.’deki işletme bölümüne kayıtlı 230 öğrenci oluşturmuştur.	Çalışma sonucunda, öğrencilerin staj deneyimi, öğretim türü ve bölüm tercihlerindeki değişikliklerle muhasebe standartları derslerine yönelik algıları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca daha önceki eğitim hayatında muhasebe dersi alan, muhasebe derslerinin notu yüksek olan ve muhasebe standartları derslerinin zorunlu olmasını talep eden öğrencilerin, standartlar konusundaki farkındalıklarının, diğer öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu belirlenmiştir.
Öztürk ve Erdoğan	“İçerik Analizi”	“Çalışmada, Antalya, Isparta ve Burdur illerinde yer alan üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin içeriğinin ve müfredatının analiz edilmesi amaçlanmıştır.” “Çalışma kapsamında belirtilen illerdeki üniversitelerin muhasebe dersleri ele alınarak, derslerin müfredatları, içerikleri, çeşitliliği ve AKTS’leri üzerinde araştırma yapılmıştır.”	“Çalışma sonucunda, işletme eğitimi verilen fakültelerin eğitim planlarında muhasebe derslerinin sayısının fazla olduğu, ancak üniversitelerin tamamında seçimlik derslerin sayılarının artırılabileceği tespit edilmiştir.” “Bunlara ilave olarak güncel yeni muhasebe dersleri müfredata eklenmesi gerektiği belirlenmiştir.”

Muhasebe eğitiminin mevcut durumu ve müfredatına yönelik yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde; ülkemizde faaliyet gösteren gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinin muhasebe eğitimine ve müfredatına yönelik çok fazla çalışma yapıldığı, bu çalışmaların daha çok hangi muhasebe derslerinin müfredatta hangi şekilde olduğu ve hangi muhasebe derslerinin daha çok verildiğinin incelendiği görülmüştür.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde, ülkemizde faaliyet gösteren gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinde bulunan lisans programlarındaki muhasebe eğitimi ile ders müfredatının incelenmesi ve bu konuda muhasebe eğitimi veren akademisyenlerin ve muhasebe meslek mensuplarının yaklaşımlarının

incelenmesine yönelik yapılan çalışmanın, uygulama bölümünün detayları ve bulunan sonuçlar verilmiştir.

4.1.Araştırmanın Amacı

Muhasebe eğitiminin temel amacı, öğrencilere işletmelerin faaliyetleriyle ilgili her türlü bilgileri teorik olarak öğretmek ve bu bilgileri öğrencilerin uygulamada kullanmalarını sağlamaktır. Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği için gerekli olan bilgiyi vermeyi amaçlayan özel bir eğitim alanı olmakla birlikte kültürel, etik ve belirli eğitim stratejileriyle ders konuları ile toplumsal sorumluluk bakımından önemli bir görevi yerine getirmektedir. Bu kapsamda küreselleşmenin sonucunda meydana gelen önemli gelişmeler muhasebe eğitiminde de yenilik ve değişimlere neden olmuştur. Bu kapsamda, çalışmanın iki amacı bulunmaktadır;

- i) Devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmekte olan muhasebe eğitimi ve ders müfredatının içeriklerini araştırmak,
- ii) Muhasebe eğitimi veren akademisyenler ve muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitimi ve müfredatlarla ilgili görüşlerini tespit etmek.

4.2.Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Çalışmanın amaçları doğrultusunda, 2019 yılı itibariyle, Yükseköğretim Kurulu'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren 129 devlet ve 72 vakıf üniversitesinin bünyesinde yer alan ilgili lisans düzeyinde eğitim veren programlar araştırma kapsamına dahil edilmiş ve çalışmanın ana kütlesi olarak belirlenmiştir. Ancak muhasebe eğitimi veren ve ders müfredatlarına web sitesinden ulaşılabilen 104 tane devlet ve 51 tane vakıf üniversitenin verileri analiz edilebilmiştir. Muhasebe eğitimi vermeyen ve ders programları web sitesinde yer almayan üniversiteler araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Ayrıca, Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan üniversitelerde muhasebe eğitimi veren 40 akademisyen ve faaliyet gösteren 150 muhasebe meslek mensubuyla, ülkemizde verilmek olan muhasebe eğitimi ve müfredatına yönelik mülakat yapılmıştır.

4.3.Araştırmanın Yöntemi

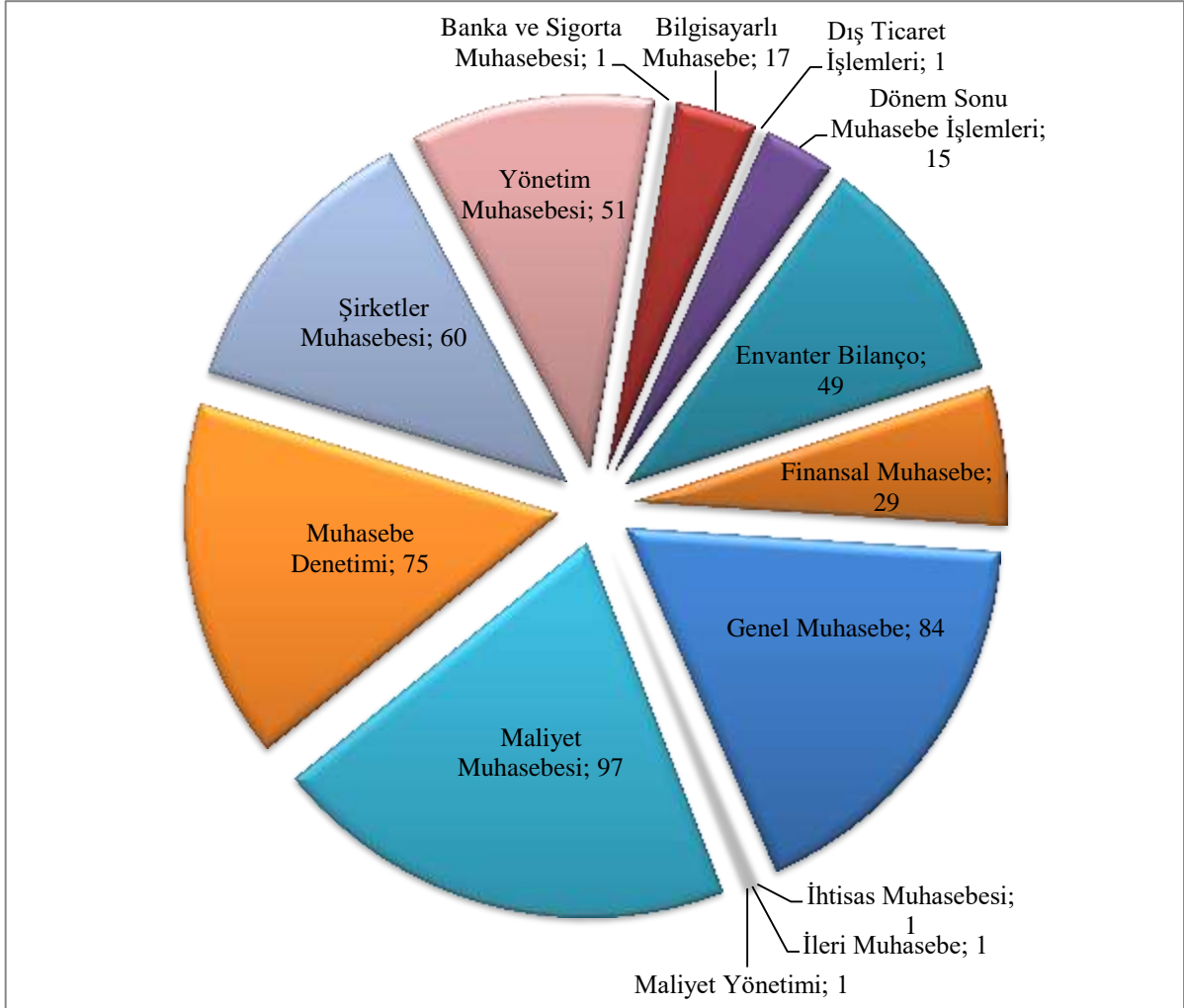
Çalışmanın yöntemi, tanımlayıcı araştırma kapsamında içerik analizi (tarama ve doküman analizi) yöntemidir. İçerik analizi yöntemi, günümüzde literatürde çok fazla kullanılan bir yöntem olup, araştırılan konuya ve duruma yönelik bilgilerin incelenmesidir. Diğer bir ifadeyle içerik analizi, durumların veya olayların içerik ve şekilsel olarak özelliklerini belirli düzen de ayıran yöntemdir (Madge, 1965: 75). Bu kapsamda çalışmada, YÖK'ün web sayfasından (<http://www.yok.gov.tr/>), ülkemizde faaliyet gösteren devlet ve vakıf üniversiteleri tespit edilerek, bu üniversitelerin ders müfredatları içerik analizi (tarama ve doküman analizi) yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

4.4.Araştırmanın Bulguları

Analiz kapsamında araştırmaya dahil edilen üniversitelerin ders müfredatlarının incelenmesi sonucunda belirlenen derslerin zorunlu veya seçmeli olup olmadıklarına yönelik durumları grafikler

halinde aşağıdaki verilmiştir. Devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve zorunlu olarak öğrencilerin almaları gereken muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1: Devlet Üniversitelerinde Verilen Zorunlu Muhasebe Dersleri

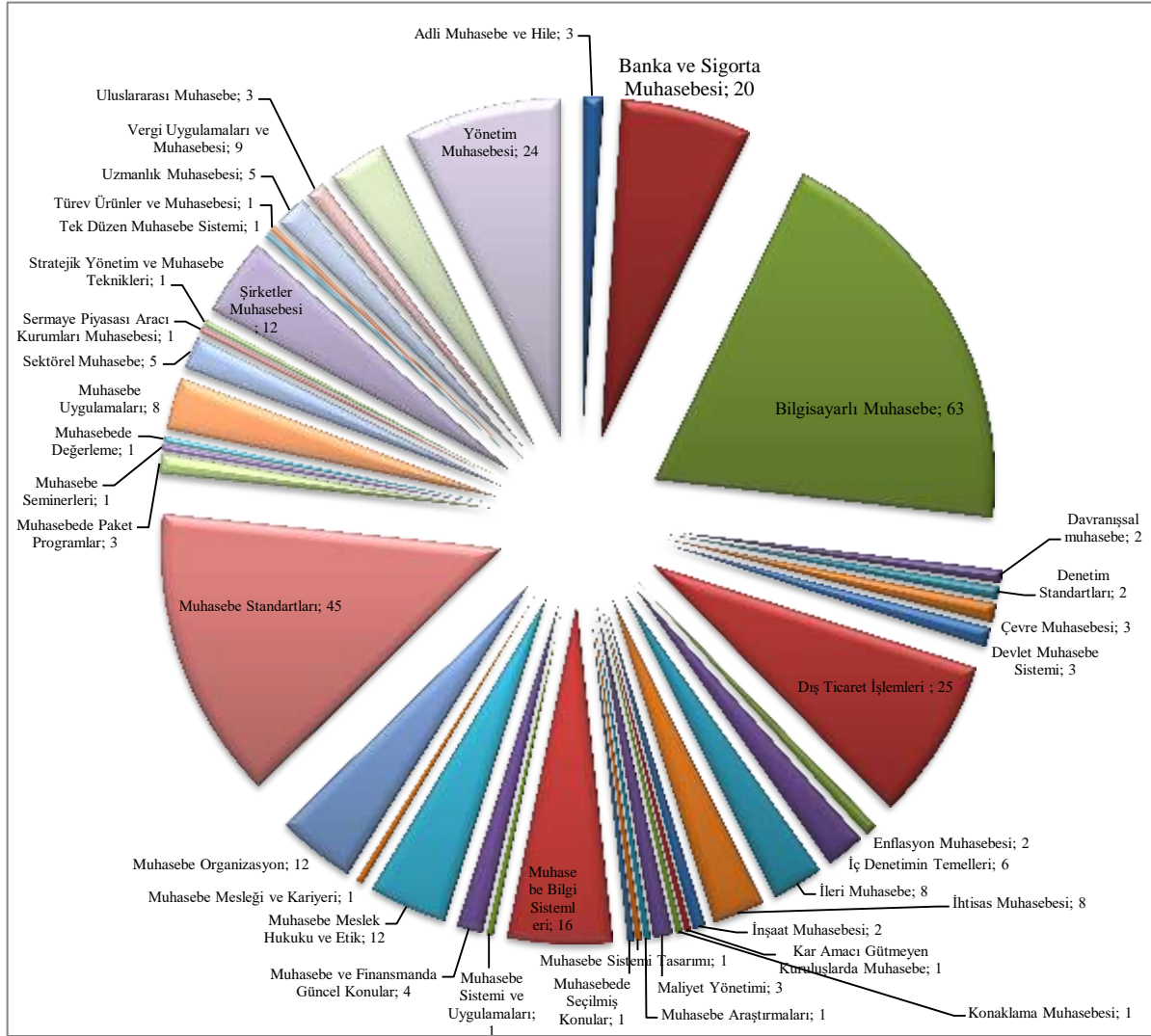

Devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve zorunlu olarak öğrencilerin alması gereken muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 1’de verilmiştir. Grafik 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen devlet üniversitelerinin ilgili fakültelerinde lisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin hem çeşit hem de sayı bakımından fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca genel (finansal) muhasebe ve envanter bilanço (dönem sonu muhasebe işlemleri) gibi benzer muhasebe derslerinin farklı isimler altında verildiği tespit edilmiştir. Muhasebe derslerinde daha çok; yönetim muhasebesi, maliyet muhasebesi, muhasebe denetimi, şirketler muhasebesi, envanter bilanço (dönem sonu muhasebe işlemleri) ve genel (finansal) muhasebe derslerinin verildiği anlaşılmaktadır. Banka ve sigorta muhasebesi, dış ticaret muhasebesi ve bilgisayarlı muhasebe gibi ihtisas alanındaki muhasebe derslerinin ise ders müfredatlarında yeterli sayıda olmadığı söylenebilir. Bu kapsamda, söz konusu muhasebe derslerinin müfredatlar da yetersiz olması, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin önemli sektörlerde muhasebe alanında çalışmalarını durumunda zorlanacakları ve bu sektörlerde istihdam konusunda sorunlarla karşı karşıya kalabilecekleri söylenebilir. Son olarak, gerek ülkemiz gerekse uluslararası alanda çok fazla öneme sahip olan ve

gelecekte hiç kuşkusuz tüm işletmeler tarafından zorunlu olarak kullanacak muhasebe ve finansal raporlama standartlarıyla ilgili müfredatlarda zorunlu muhasebe dersinin olmadığı tespit edilmiştir.

Devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve seçmeli olarak öğrencilerin alabilecekleri muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2: Devlet Üniversitelerinde Verilen Seçmeli Muhasebe Dersleri

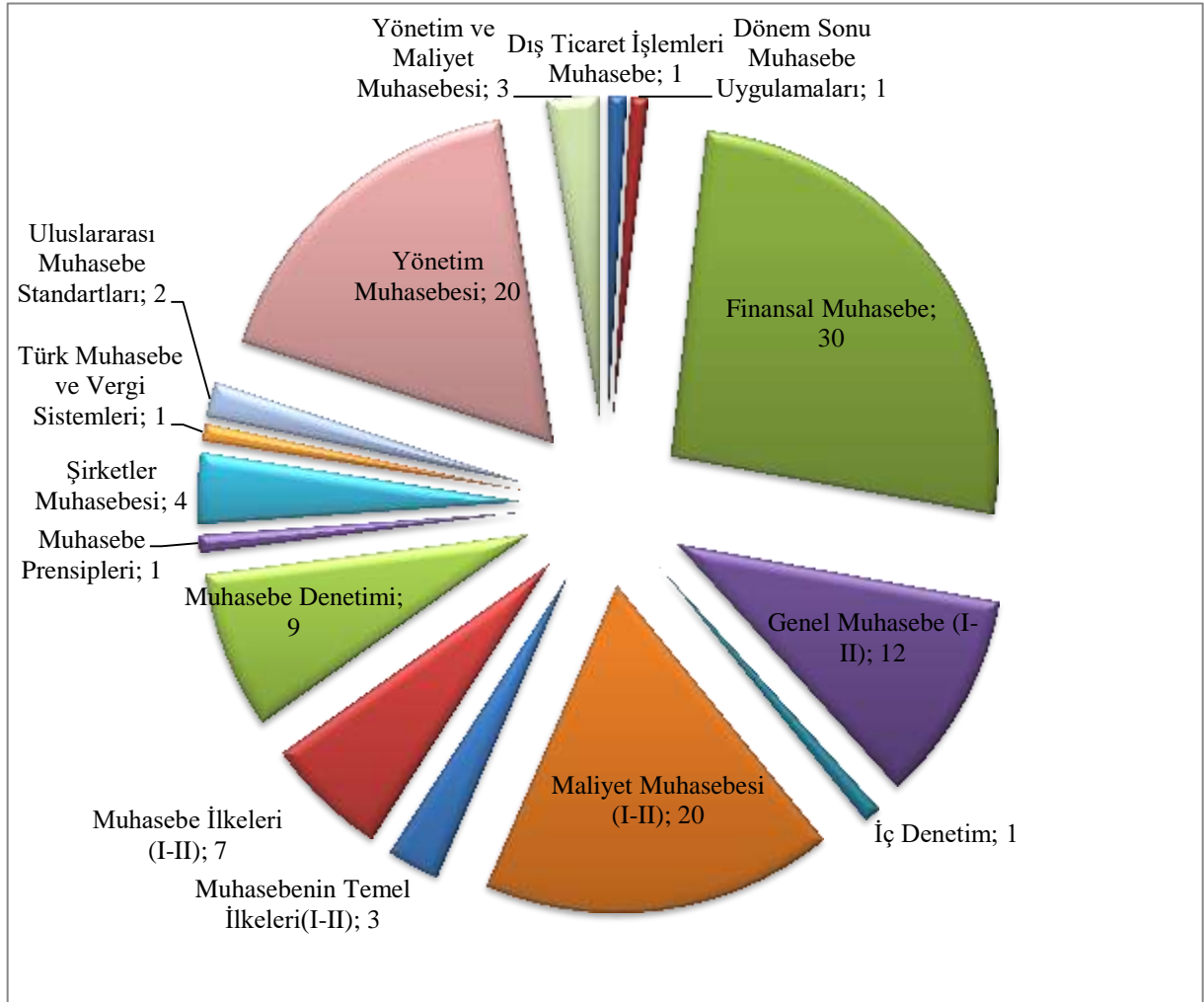

Devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve seçmeli olarak öğrencilerin alabilecekleri muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 2’de verilmiştir. Grafik 2’de görüldüğü üzere, söz konusu üniversitelerde lisans düzeyinde eğitim almakta olan öğrencilere seçmeli olarak verilmekte olan muhasebe derslerinin sayı ve çeşit olarak çok fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında seçmeli olarak verilen muhasebe derslerinin çeşit ve sayı olarak da zorunlu olarak verilen muhasebe derslerinden fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durumun birçok nedeni olmakla birlikte müfredatlarda bulunan bazı muhasebe derslerin hem seçmeli hem de zorunlu olmasıdır. Örnek olarak, bazı üniversitelerde yönetim muhasebesi dersi seçmeli iken, diğer üniversitelerde zorunlu muhasebe dersi olabilmektedir. Ayrıca devlet üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan seçmeli muhasebe derslerinin çeşit bakımından çok

fazla olduğu, bu konuda bir standardın olması gerektiği göze çarpmaktadır. Bu kapsamda benzer bazı muhasebe derslerinin birleştirilmesinde fayda olacaktır. Bu konuda üniversitelerin faaliyet gösterdiği bölgelerin ihtiyaçları ve sektörel durum dikkate alınarak muhasebe derslerinin çeşitliliği düzenlenebilir.

Vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve zorunlu olarak öğrencilerin alması gereken muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 3’de verilmiştir.

Grafik 3: Vakıf Üniversitelerinde Verilen Zorunlu Muhasebe Dersleri

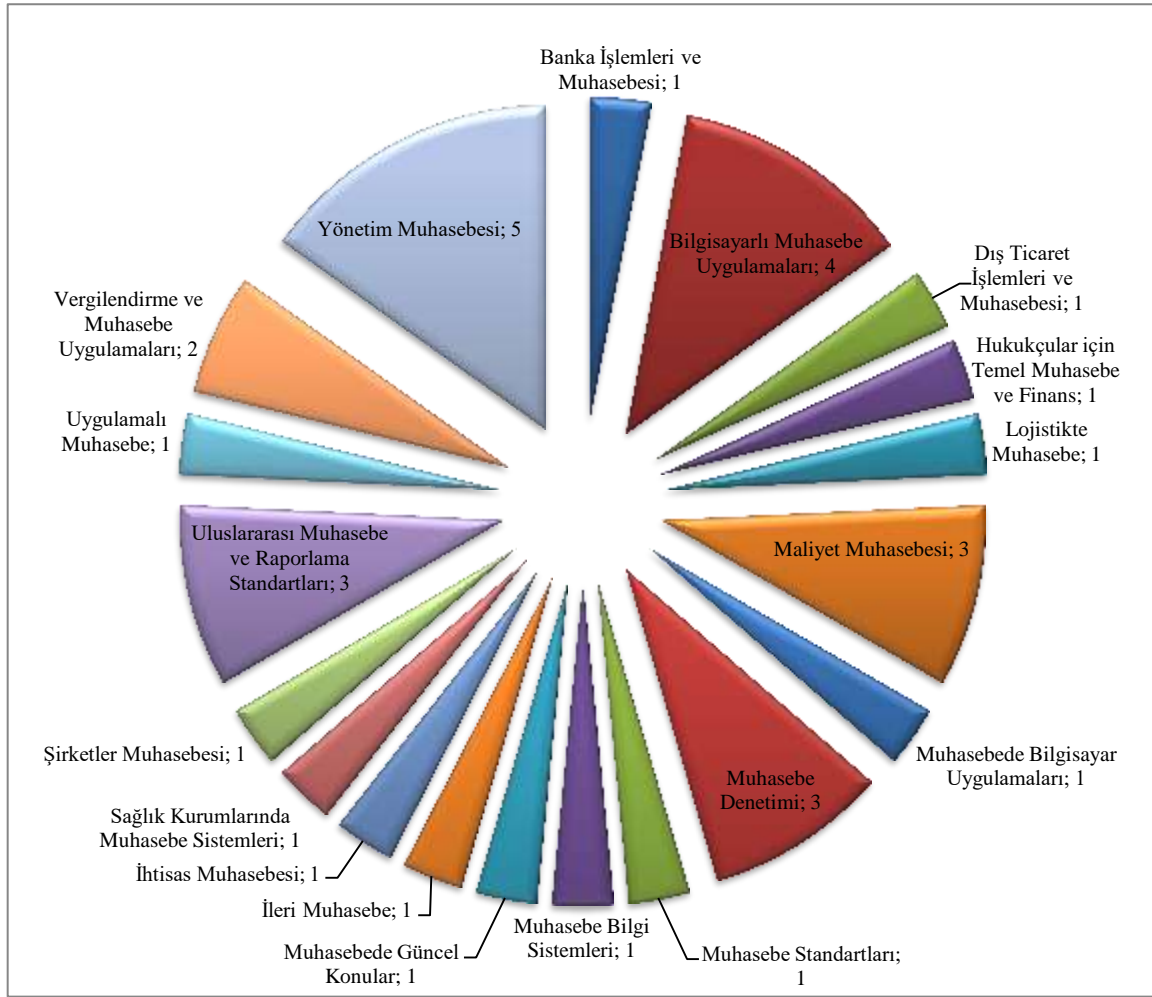

Vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve zorunlu olarak öğrencilerin alması gereken muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 3’de verilmiştir. Grafik 3 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen vakıf üniversitelerinin ilgili fakültelerinde lisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin devlet üniversitelerinde olduğu gibi hem çeşit hem de sayı bakımından fazla olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde vakıf üniversitelerinde, devlet üniversitelerinde olduğu gibi genel (finansal) muhasebe ve envanter bilanço (dönem sonu muhasebe işlemleri) gibi benzer muhasebe derslerinin farklı isimler altında verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca banka ve sigorta muhasebesi, dış ticaret muhasebesi ve bilgisayarlı muhasebe gibi ihtisas alanındaki muhasebe derslerinin ise zorunlu olarak ders müfredatlarında yeterli sayıda olmadığı belirlenmiştir. Ancak vakıf üniversitelerinde, devlet üniversitelerine kıyasla muhasebe standartlarıyla ilgili zorunlu

derslerin ders müfredatlarında olduğu tespit edilmiştir. Son olarak muhasebe derslerinde daha çok; yönetim muhasebesi, maliyet muhasebesi, muhasebe denetimi, şirketler muhasebesi, envanter bilanço (dönem sonu muhasebe işlemleri) ve genel (finansal) muhasebe derslerinin verildiği anlaşılmaktadır.

Vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve seçmeli olarak öğrencilerin alabilecekleri muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 4’de verilmiştir.

Grafik 4: Vakıf Üniversitelerinde Verilen Seçmeli Muhasebe Dersleri

Vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarında bulunan ve seçmeli olarak öğrencilerin alabilecekleri muhasebe derslerinin dağılımları Grafik 4’de verilmiştir. Grafik 4’de görüldüğü üzere, araştırmaya dahil edilen vakıf üniversitelerinin ilgili fakültelerinde lisans düzeyinde verilen seçmeli olarak verilen muhasebe derslerinin sayısının devlet üniversiteleri kadar olmasa da, hem çeşit hem de sayı bakımından fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeni, vakıf üniversitelerinin sayısının, devlet üniversiteleriyle kıyasla az olmasıdır. Ayrıca vakıf üniversitelerinin ders müfredatlarında seçmeli olarak verilen muhasebe derslerinin çeşit ve sayı olarak da zorunlu olan muhasebe derslerinden fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda benzer bazı muhasebe derslerinin birleştirilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca vakıf üniversitelerin faaliyet gösterdiği bölgelerin ihtiyaçları dikkate alınarak muhasebe derslerinin çeşitliliği düzenlenmelidir.

Öte yandan, çalışmanın diğer amacı olan; “*Muhasebe eğitimi veren akademisyenler ve muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitimi ve müfredatlarla ilgili görüşlerini tespit etmek.*” kapsamında ülkemizin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren devlet ve vakıf üniversitelerinde muhasebe alanında çalışmalar yapan 40 öğretim üyesiyle ve 150 muhasebe meslek mensubu (SMMM ve YMM) mülakat yapılmıştır. Söz konusu mülakatların amacı, hem öğretim üyelerinin hem de muhasebe meslek mensuplarının mevcut muhasebe eğitimi ve ders müfredatları konusunda görüşlerini, bilgileri ve farkındalıklarını tespit etmektir. Bu amaçla, öğretim üyeleri ve muhasebe meslek mensuplarına muhasebe eğitimi ve ders müfredatları konusunda 5 farklı soru yöneltilmiş ve verilmiş olan cevaplar özetlenmiştir. Öğretim üyelerinin ve muhasebe meslek mensuplarının mevcut muhasebe eğitimi ve ders müfredatlarına yöneltilen sorular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğretim Üyeleri ve Muhasebe Meslek Mensuplarıyla Yapılan Mülakat Soruları

Mülakat Soruları
1) Türkiye’de lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini nasıl değerlendirirsiniz?
2) Size göre Türkiye’de muhasebecilik eğitimiyle ilgili en temel sorunlar nelerdir?
3) Size göre Türkiye’de muhasebe eğitiminin tek tek fakülteler bazında değil, daha büyük ölçekte (YÖK, fakülteler, sektör gibi) değerlendirilip radikal değişiklikler yapılması gerekliliği var mıdır?
4) Türkiye’de muhasebe eğitiminin kalitesini artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir?
5) Bölümünüzde muhasebe alanına yönelik ders müfredatı hangi sıklıkta revize edilmektedir ve revize edilirken hangi kriterlerle hareket edilmektedir?

Öğretim üyelerinin ve muhasebe meslek mensuplarının mevcut muhasebe eğitimi ve ders müfredatlarına yöneltilen sorular ve cevapları aşağıda sırasıyla özetlenmiştir;

- 1) Ülkemizin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren devlet ve vakıf üniversitelerinde muhasebe alanında çalışmalar yapan öğretim üyelerinin ve muhasebe meslek mensuplarının (SMMM ve YMM), “*Türkiye’de lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini nasıl değerlendirirsiniz?*” sorusuna vermiş oldukları cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde; hem öğretim üyelerinin hem de muhasebe meslek mensuplarının üniversitelerin ders programlarında veya müfredatlarında bulunan muhasebe derslerinin çeşit ve içerik bakımından herhangi bir sorun olmadığı, diğer bir ifadeyle söz konusu derslerin yeterli düzeyde olduklarını belirtmişlerdir. Ancak ders müfredatlarında yeterli düzeyde muhasebe derslerinin olmasına rağmen, bu derslerin uygulamada veya mesleki hayatta yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Hem devlet ve hem de vakıf üniversitelerinde verilen muhasebe derslerinin sektörel ihtiyaçları karşılamada ve mesleki hayata yönelik uygulamada yetersiz olduğu söylenebilir. Bu durumu

öğretim üyeleri, mezun olan öğrencilerden gelen geri dönüşlerden anladıklarını, meslek mensupları da stajyer muhasebe meslek mensuplarından gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, üniversitelerde verilmekte olan muhasebe derslerinin sayısı ve çeşit olarak fazla olmasından ziyade, ülkemizin ekonomik şartları dikkate alan, sektörel ihtiyaçları kapsayan, güncel muhasebe konuları ve ihtiyaçları kapsayacak muhasebe ders müfredatlarının olması gerekmektedir. Ayrıca muhasebe derslerinin daha yoğun şekilde verildiği işletme bölümleri dışındaki hukuk, iktisat, ekonometri ve maliye gibi bölümlerde muhasebe eğitiminin kalitesinin daha düşük olduğu, bu bölümlerde muhasebe dersi alan öğrencilerin mesleki hayatta muhasebeyle ilgili konularda bazı sorunlarla karşılaşabilirler.

- 2) Öğretim üyelerinin ve muhasebe meslek mensuplarının, “*Size göre Türkiye’de muhasebecilik eğitimiyle ilgili en temel sorunlar nelerdir?*” sorusuna vermiş oldukları cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde; her iki kesiminde cevaplarının hemen hemen aynı olmakla birlikte en temel sorunun, lisans düzeyinde eğitim veren üniversitelerin öğrenci kontenjanlarının fazla olduğu yönündedir. Öğrenci sayısının fazlalığı ise, muhasebe eğitime yeterli seviyede önem verilmesini engelleyebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca diğer bir sorununda, yukarıda anlatıldığı üzere teorik eğitimin uygulamada veya mesleki hayatta yetersiz kaldığı konusudur. Son olarak, öğrencilere ezber temelli muhasebe eğitimi verilmesi ve bu durumda öğrencilerin karşılaştıkları bir soruna yönelik analitik çözüm yapamamalarına veya çözüm üretmemelerine neden olduğudur.
- 3) “*Size göre Türkiye’de muhasebe eğitiminin tek tek fakülteler bazında değil, daha büyük ölçekte (YÖK, fakülteler, sektör gibi) değerlendirilip radikal değişiklikler yapılması gerekliliği var mıdır?*” sorusuna öğretim üyelerinin ve muhasebe meslek mensuplarının vermiş oldukları cevap; bu konuda köklü bir değişiklik yapılması yönünde olmuştur. Bu kapsamda, sektörel ve bölgesel araştırmalar yaparak, YÖK’ün önceliğinde söz konusu muhasebe eğitimi konusunda radikal değişikliklerin hayata geçirilmesinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sayede muhasebe eğitimi alan öğrencilerinden mezuniyet sonrası mesleki hayatta beklenen bilginin belirlenebileceği ve bu duruma göre de muhasebe eğitimi verilen kurumlardaki ders müfredatlarında düzenlemelerin ve değişikliklerin yapılabilmesi belirtilmiştir.
- 4) “*Türkiye’de muhasebe eğitiminin kalitesini artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir?*” sorusuna yönelik hem öğretim üyelerinin hem de muhasebe meslek mensuplarının vermiş oldukları cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde; ders müfredatlarının ve dersle ilgili araç gereçlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini, muhasebe eğitimi alan öğrencilere yönelik, muhasebe eğitiminin temel bir mesleki ve teknik bir eğitim olduğuna yönelik rehberlik yapılması gerektiğini, muhasebe eğitimi konusunda uluslararası muhasebe eğitimi standartlarının takip edilmesi gerektiğini ve bu kapsamda muhasebe derslerinin müfredatlarında gerekli düzenlemelerle, muhasebe eğitiminde kalitenin artırılması gerektiğini önermişlerdir.
- 5) “*Bölümünüzde muhasebe alanına yönelik ders müfredatı hangi sıklıkta revize edilmektedir ve revize edilirken hangi kriterlerle hareket edilmektedir?*” sorusu sadece muhasebe meslek mensuplarına sorulmuştur. Verilen cevaplarda üniversiteler arasında değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, bazı üniversitelerde muhasebe derslerinin müfredat değişikliğinin

genellikle ulusal ve uluslararası alandaki eğitimle ilgili gelişmelerin belirlediğini ve bu kapsamda sık sık muhasebe dersleriyle ilgili müfredatlarda değişiklik yapıldığını, ancak bazı üniversitelerde uzun süre ders müfredatlarında düzenleme veya değişiklik yapılmadığını ifade etmişlerdir.

SONUÇ

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinin kaliteli olabilmesi, almış oldukları verimli muhasebe eğitiminin varlığıyla mümkündür. Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin kalitesi de hem alanında uzman kişilere hem de müfredatların ihtiyaca uygun olarak hazırlanmasına bağlıdır. Muhasebe müfredatının ihtiyaca uygun olarak hazırlanması öğrencilerin iş hayatına geçişlerin de ortaya çıkacaktır. Bu nedenle oluşturulan müfredatların sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek kriterleri de içermesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyette bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin ilgili fakülte veya bölümlerinde verilen muhasebe eğitiminin değerlendirilmesini içermektedir. Bu doğrultuda öncelikli olarak YÖK web sayfasında yer alan devlet ve vakıf üniversiteleri tespit edilerek ilgili üniversitelerin muhasebe müfredatı incelenmiştir. Çalışma kapsamında gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinde öğrencilere verilen muhasebe dersleri zorunlu ve seçmeli olacak şekilde ayrı ayrı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda üniversitelerde verilen muhasebe derslerinin saatlerinde de değişikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Aynı içeriğe sahip derslerin saatlerinin aynı olması, bir standart oluşturma adına oldukça önemlidir. Paket programlarının kullanıldığı bilgisayarlı muhasebe gibi uygulamalı derslerin üniversitelerde sayıca artması, öğrencilerin mezuniyet sonrası iş hayatına adaptasyon noktasında katkılar sağlamaktadır. Ayrıca E-defter, E-fatura ve E-imza gibi uygulamaların da muhasebe eğitiminde yer alması gerekmektedir. Bilgisayarlı muhasebe gibi uygulamaların yanı sıra iç denetim, vergilendirme, adli muhasebe gibi derslerin de müfredatta sayıca az olduğu görülmektedir. Bu derslerin müfredatında yer alan üniversite sayılarının da artırılması gerekmektedir.

Çalışmada ayrıca muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi açısından akademisyenler ve meslek mensuplarıyla görüşmeler yapılmıştır. İlgili literatürden hareketle oluşturulan sorular akademisyenler ve meslek mensuplarına sorulmuştur. Akademisyenlerin sorulara vermiş oldukları cevaplara bakıldığında; ilgili üniversitelerde muhasebe müfredatının yoğun olduğu ancak teorik olarak verilen bu derslerin yeterli olmadığı, öğrencilerin almış oldukları teorik derslerin kendilerini ezberle teşvik ettiği söylenebilmektedir. Ayrıca bazı üniversitelerin ilgili fakültelerinde muhasebe eğitimi alan öğrenci sayısının fazlalığı, uygulama yapmayı zorlaştırmakta ve bu durum da muhasebe eğitimini olumsuz etkilemektedir. Muhasebe meslek mensuplarının sorulara vermiş oldukları cevaplara bakıldığında ise; muhasebe eğitiminde uygulama ve staj imkânlarının çok önemli olduğunu, teori ve uygulamanın bir arada yer aldığı bir eğitim tarzının oluşturulmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bilginin yanı sıra öğrencilerin iş hayatında etik davranış sergileyebilmelerine yönelik derslerin yer alması gerekliliğini belirtmişlerdir. Yukarıda ifade edilen sonuçlar neticesinde Türkiye’de yer alan üniversitelerin vermiş olduğu muhasebe eğitimleri güncel gelişmeler ışığında revize edilmelidir. Muhasebe eğitiminde revize işlemi yapılırken, karar alabilen, analiz ve yorum yeteneğine sahip nitelikli meslek mensubu yetiştirmek temel ilke olarak benimsenmelidir.

Bu çalışma, ülkemizde muhasebe eğitiminin mevcut durumu ve uzman kişiler ışığında eksikliklerinin tespit edilmesiyle literatüre katkı sağlamaktadır. Gelecek

çalışmalarda var olan müfredatın öğrencilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve farklı ülkelerdeki üniversitelerin müfredatıyla karşılaştırma yapılması öneri niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, S., (2007), Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi Ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Beyazıtlı, E., (2000), “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi”, Uluslararası Muhasebe Eğitimi Konferansı, Gelecek Yüzyılda Muhasebe Eğitimi, TÜRMOB Yayınları, Yayın No. 139, Ankara.
- Bierstaker, J. L, Howe, M. ve Seol I., (2004), Accounting Majors, Perceptions Regarding The 150-Hour Rule. *Issues in Accounting Education*, 19 (1), s. 211–227.
- Blackmore, P. ve Blackwell, R., (2006), “Strategic Leadership in Academic Development”, *Studies in Higher Education*, 31 (3): 373-387
- Blackwell, R. ve Blackmore, P., (2003), *Towards Strategic Staff Development in Higher Education*. SRHE/Open University Press/McGraw Hill, Maidenhead.
- Can, A. V. ve Demirci, Ş. D., (2016), “Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum. Sakarya Üniversitesi Örneği”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, s. 319 -338.
- Daroca, F. P. ve Nourayi, M. M., (1994), “Some Performance And Attitude Effects on Students In Managerial Accounting: Lecture vs. Self-Study courses”, *Issues in Accounting Education*, 9 (2), s. 319-329.
- Daştan, A., (2008), *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları.
- Demir, İ., (2019), *Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyon Ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ağrı.
- Durak, G., (2009), *Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini karşılama Düzeyinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Gökçen, G., Ataman, B., Cebeci, Y. ve Cavlak, H., (2015), “Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11 (44), s. 121 - 145.
- Gürbüz, G., (2007), *Genel Muhasebe- İlkeler ve Tekdüzen Hesap Planı ve Uygulamaları*, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım.
- Kachelmeier, S. J., (2001), *The Future of Accounting Education*. White Paper, August: 1-46.
- Kalmış, H. ve B. Burcu, Y., (2004), *Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler*, XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya, 19-23 Mayıs.
- Kara, S., Tuna, M. ve Hitay, K., (2016), “Üniversitelerde Uluslararası Muhasebe Standartları Eğitimi ve Balıkesir Üniversitesi’nde Bir Araştırma”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(1), s. 159-174.

- Karaca, N., Sürmeli, D. ve Hocoğlu, E. S., (2016), “Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi (ICAFR 16 Özel Sayı)*, s. 270 - 281.
- Karasioğlu, F. ve Duman, H., (2011), “Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Ve Kalitesi Üzerine Bir Not”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), s. 165 – 180.
- Madge, J., (1965), *The Tools of Science An Analytical Description of Social Science*, Anchor Books Doubleday and Comp.
- Orhan, M.S. ve Tazegül, A., (2013), “Muhasebe Öğretim Programının Öğrencilerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama”, *MBD 2(1)*, s. 16 – 34.
- Özdoğan, S. T., (1978), *Muhasebe Öğretimi Metodları El kitabı*, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, Ankara.
- Öztürk, M.S. ve Erdoğan, M., (2017), “Batı Akdeniz Bölgesinde Yer Alan Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitime Yönelik Bir Araştırma”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), s. 162-174.
- Patton, Q. M., (2014), *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (Ç) Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, A., ve Dursun, A., (2012), “Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitime Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), s. 129-141.
- Rezaee, Z., Szendi, J. ve Robert C., (2006), “Elmore International Accounting Education: Insights from Academicians and Practitioners”, *The International Journal of Accounting*, 32(1), s. 99-117
- Shaftel, J., ve Shaftel, T. L., (2005), “The Influence of Effective Teaching In Accounting On Student Attitudes, Behavior, And Performance. *Issues in Accounting Education*, 20 (1): 231–246.
- Soylu, S., (2014), *Mesleki Açık Öğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Subaşı, Ş. ve Demir, B., (2009), “Fakültelerin İşletme Bölümlerinde Verilen Muhasebe Derslerinin Durum Analizi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 44, s. 127-137.
- Süer, H., M., (2007), *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şengel, S., (2010), “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 47(1), s. 81-94.
- Tekşen, Ö., Tekin, M. ve Gençtürk, M., (2010), “Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46(2), s. 100-112.
- Terzi, S., Şen, İ. K., ve Solak, B., (2013), “Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitime Etkisi; Üniversitelerin İşletme Bölümlerinin Ders Programları Üzerine Bir İnceleme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 59, s. 83-100.
- Tokay, S. H., Deran, A. ve Arslan, S., (2011), “Lojistik Maliyet Yönetiminde İzlenebilecek Stratejiler Ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, s. 1-15.

- Yardımcıoğlu, M. ve Büyükşalvarcı, A., (2013), “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36, s. 173-178.
- Yıldız, F. Ve Durak, G. (2011), “Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresinde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, s. 37-47.
- Yılmaz, A., (2019), *Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Akademisyenler ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Zaif, F., (2004), *Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*, 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı.
- Zaif, F., ve Ayanoglu, Y., (2007)., “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), s. 115 - 136.